

LEV TOLSTOI ANNA KARENINA

Traducere din limba rusă
de Anca Irina Ionescu

Lev Nikolaevici Tolstoi (1828–1910), romancier, povestitor, eseist și dramaturg rus, este unul dintre cei mai mari scriitori ai literaturii universale. Tolstoi a creat o operă monumentală, alcătuită din scrimeri autobiografice – *Copilăria* (1852), *Adolescența* (1854), *Tinerețea* (1856); romane care sondează sufletul și convingerile morale ale omului, pe fundalul istoric al secolului al XIX-lea – *Război și pace* (1865–1869), *Anna Karenina* (1873–1877), *Învierea* (1899); nuvele și povestiri – *Amintiri din Sevastopol* (1855–1856), *Trei morți* (1859), *Cazacii* (1863), *Prizonierul din Caucaz* (1872), *Moartea lui Ivan Ilici* (1884–1886), *Sonata Kreutzer* (1889–1891), *Stăpân și slugă* (1895), *Părintele Serghei* (1898), *Cuponul fals* (1911; scris în perioada 1896–1904), *Hagi-Murad* (1912; scris în perioada 1902–1904), dar și piese de teatru – *Puterea întunericului* (1886), *Cadavrul viu* (1900) – și scrimeri filosofice. Tolstoi a fost și un reformator în domeniul educației și, spre sfârșitul vieții, un comentator al învățăturilor biblice.

ISBN 978-606-33-0083-8
EAN 9786063300838
LITERA
București
2019

CUPRINS

Partea întâi.....	7
Partea a doua.....	171
Partea a treia.....	343
Partea a patra	511
Partea a cincea	627
Partea a șasea.....	787
Partea a șaptea.....	953
Partea opta.....	1091

1. R.M. Rădulescu, Comunitatea Casei monilor

2. Zaharia Stancu, Cetățuia românească

3. Oscar Wilde, Peisajul în Dorian Gray

4. Mihail Căciuleț, Criză de călătorie

5. Mihai Banulescu, Prinț

6. Ion Creangă, Vorberge

7. George Bacovia, Poeme

8. Alice Munro, Cineva vezi

9. James Joyce, Oamenii din Dublin

10. Ion Creangă, Invenție

11. Graham Greene, Al zecele ani

IĂȚI I ASTRĂ

noi în următoarele luni, să vă dăm un nou titlu de la libris.ro. Vă invităm să urmați noi proiecte și să ne spuneți ce vă place și ce nu. Dacă aveți întrebări sau văd căvașii noștri să nu răspundem la unele întrebări, să ne le scrieți și vom încerca să le răspundem. Dacă aveți întrebări specifice, să le scrieți și vom încerca să le răspundem. I

Toate familiile fericite seamănă între ele, fiecare familie nefericită este nefericită în felul ei.

În casa familiei Oblonski totul era întors cu susul în jos. Soția aflase că soțul avea o relație cu fosta lor guvernantă franceză și îi declarase că nu mai poate trăi sub același acoperiș cu el. Situația dura așa de trei zile, și nu numai cei doi soți sufereau din cauza ei, ci și ceilalți membri ai familiei, ba chiar și servitorii. Toți membrii familiei și servitorii aveau sentimentul că traiul lor împreună n-are rost și că până și într-un han unde se adună întâmplător, oamenii sunt mai legați între ei decât membrii familiei și slujitorii celor doi soți Oblonski. Soția nu ieșea din camerele ei, soțul lipsea de trei zile de acasă. Copiii alergau ca bezmetici prin toată casa. Englezoaica se certase cu intendența și îi scrise unei prietene rugând-o să-i caute alt loc; bucătarul plecase de tot cu o zi înainte, chiar în timpul prânzului; bucătăreasa care gătea pentru slugi și vizituii ceruseră socoteala.

A treia zi după ceartă, prințul Stepan Arkadici Oblonski – Stiva, cum i se spunea în societate – se trezi la ora obișnuită, adică opt dimineață, nu în dormitorul nevestei, ci în birou, pe canapeaua de marochin. Își răsuci trupul greoi și îngrijit pe arcurile divanului ca și când ar fi vrut să adoarmă din nou pentru mult timp, strânse puternic perna în brațe și își

lipi obrazul de ea; dar dintr-o dată sări în picioare, se ridică pe divan în capul oaselor și deschise ochii.

„Da, da, cum a fost?“ se gândi el, amintindu-și ce visase.

„Da, cum era? A, da! Alabin dădea un prânz la Darmstadt; ba nu, nu la Darmstadt, era un nume american. Da, dar se făcea că Darmstadt e în America. Da, Alabin dădea un prânz pe mese de sticlă, da, și mesele cântau «Il mio tesoro»¹. Nu, nu «Il mio tesoro». Altceva mai bun, și erau niște carafe miciute care erau femei“, își aminti el.

Ochii lui Stepan Arkadici sclipiră vesel, și el căzu pe gânduri, zâmbind. „Da, era bine, era tare bine. Erau și alte lucruri excelente acolo, dar nu le poți rosti în cuvinte și nu ai cum să le descrii când ești treaz.“ Și, observând o geană de lumină care se furia pe la marginea draperiei de postav, își dădu repede picioarele jos pe de canapea, căutând pe pipăite papucii tiviți cu marochin auriu pe care îi brodase soția lui (cadou de la ea anul trecut, de ziua lui de naștere) și, după obiceiul vechi de nouă ani, întinse mâna, fără să se scoale, spre locul unde, în dormitor, îi atârna halatul. Și dintr-o dată își aminti cum și de ce doarme nu în dormitorul soției, ci în birou; zâmbetul îi dispără de pe chip și fruntea i se încruntă.

„Of, of, of!“ gemu el, amintindu-și tot ce se întâmplase. Și în mintea lui reapărură toate amănuntele certei cu nevesta, situația lui fără ieșire și sentimentul proprietiei vinovății, care îl chinuia cel mai rău.

„Da! N-o să mă ierte și nu poate să mă ierte. Și cel mai groaznic e că toată vina e numai a mea, dar eu nu sunt vinovat. Tocmai asta e drama“, își spunea el. „Of, of, of!“ mormăia disperat, amintindu-și cele mai cumplite impresii din timpul certei.

¹ „Comoara mea“ (în limba italiană în original), aria celebră din opera *Don Giovanni* de Mozart (n.tr.).

Cel mai neplăcut fusese primul minut, când se întorsese de la teatru, vesel și mulțumit, ținând în mână o pară uriașă pentru soția lui, dar n-o găsise în salon; spre uimirea lui, n-o găsise nici în birou și, în cele din urmă, o descoperise în dormitor, ținând în mână biletul nefericit care dezvăluia totul.

Dolly cea veșnic preocupată de griji și de treburi, femeia mărginită, cum o considera el, ședea neclintită cu bilețelul în mână și se uită la el cu o privire încărcată de groază, de disperare și de mânie.

– Ce e asta? Asta? întreba ea, arătând spre bilețel.

Și, când își amintea scena, aşa cum se petrece adesea, pe Stepan Arkadici îl chinuia nu întâmplarea ca atare, ci felul în care reacționase la cuvintele soției.

Se întâmplase cu el ceea ce li se întâmplă tuturor oamenilor când sunt surprinși pe neașteptate făcând ceva foarte rușinos. Nu reușise să-și compună o expresie potrivită situației în care se trezise dintr-o dată în fața soției, după ce vinovăția îi fusese dată în vileag. În loc să se prefacă jignit, să nege, să se justifice, să-și ceară iertare, ba chiar să rămână indiferent – orice ar fi fost mai bine decât ceea ce făcuse! –, pe față lui se așternuse dintr-o dată, absolut fără voia lui („un reflex al creierului“, își spuse Stepan Arkadici, care era pasionat de fiziologie), zâmbetul lui obișnuit, blajin și tocmai de aceea prostesc.

Nu-și putea ierta acest zâmbet prostesc. Când îl văzuse cum zâmbește, Dolly se cutremurase ca străpunsă de o durere fizică și se dezlanțuise, cu patima ei obișnuită, într-un torrent de cuvinte aspre, după care ieșise în fugă din încăpere. Din acel moment nu mai voise să-și vadă soțul.

„Să de vină e numai zâmbetul ăla idiot“, își spunea Stepan Arkadici. „Dar ce să fac? Ce să fac?“ se întreba el disperat și nu găsea răspuns.

Stepan Arkadici era un om corect față de el însuși. Nu se putea amăgi și nici nu putea să-și dea asigurări sieși că îi pare rău de fapta lui. Nu putea să se mai căiască acum de ceva ce regretase cu vreo șase ani în urmă, când își înșelase soția pentru prima dată. Nu se putea căi de faptul că el, bărbat de treizeci și patru de ani, chipeș și iubăreț, nu era îndrăgostit de soția lui, mama celor cinci copii în viață și a altor doi morți și care era cu numai un an mai tânără decât el. Îi părea rău numai că nu reușise să se ascundă mai bine de ea. Era însă conștient de dificultatea situației lui și îi părea rău de Dolly, de copii și de el însuși. Poate că ar fi reușit să-și ascundă mai bine păcatele de soție dacă și-ar fi închipuit că vesteala aceasta o va zdruncina atât de tare. Nu reflectase niciodată limpede la această problemă, dar avusese impresia vagă că soția sa își dăduse seama de mult că nu-i e credincios și că se făcea că nu vede. Ba i se părea chiar că Dolly, istovită, îmbătrânită, o femeie care nu mai era frumoasă și nu se făcea remarcată prin nimic, simpluță, nimic altceva decât o bună mamă de familie, ar fi trebuit, dintr-un simț al dreptății, să fie îngăduitoare cu el. Dar se dovedise exact contrariul.

„Of, ce groaznic! Of, of, cumplit!“ își spunea întruna Stepan Arkadici și nu-i venea nimic altceva în minte. „Și ce bine era înainte, ce bine o duceam împreună! Dolly era mulțumită, era fericită cu copiii, eu n-o deranjam cu nimic, o lăsam să-și vadă de copii, de gospodărie, așa cum voia. E drept, nu-i frumos că ea a fost guvernantă la noi în casă, nu-i frumos! E trivial și josnic să faci curte proprietiei guvernanțe. Dar ce guvernantă!“ (Își aminti viu ce ochi negri și jucăuși avea *m-lle Roland* și ce zâmbet...) „Și totuși, cât a fost

la noi în casă, nu mi-am permis nimic. Și cel mai rău e că Dolly deja... Parcă-i un făcut! Of, of, of! Ei, dar ce, ce să fac?“

Nu exista nici un răspuns, decât acela general pe care îl dă viața celor mai complexe probleme, imposibil de rezolvat: trebuie să trăiești cu gândul la nevoile zilnice, adică să te cufunzi în uitare. Să se cufunde în somn, ca să uite, nu mai putea, cel puțin până la căderea nopții; nu se putea întoarce la muzica pe care o cântau carafele-femei. Nu-i rămânea decât să caute uitarea în somnul vieții.

„O să mai vedem“, își spuse Stepan Arkadici, se ridică în picioare, își puse halatul cenușiu cu căptușelă de mătase albastră, înnodă ciucurii cordonului și, trăgând zdravăn aer în pieptul lat, se apropie de fereastră cu pasul vioi al picioarelor lui cu vârfurile depărtate, care îi purtau cu ușurință trupul masiv, ridică storurile și sună energetic. La auzul soneriei, bătrânlul lui prieten, valetul Matvei, intră imediat aducându-i hainele, cizmele și o telegramă. În urma lui Matvei intră și bărbierul cu ustensilele lui.

– Au venit hărtii de la slujbă? întrebă Stepan Arkadici, luând telegrama și aşezându-se în fața oglinzi.

– Sunt pe masă, răspunse Matvei și îi aruncă stăpânului o privire întrebătoare și plină de înțelegere. Aștepta puțin, apoi adăugă cu un zâmbet săret: A fost cineva din partea proprietarului birjei.

Stepan Arkadici nu răspunse nimic, mulțumindu-se să-și arunce ochii la Matvei în oglindă; după privirile care li se încrucișă în oglindă, se vedea că se înțeleg unul pe altul. Ochii lui Stepan Arkadici parcă întrebau: „De ce spui asta? Ce, nu știi?“

Matvei își băgă mâinile în buzunare, depărtă un picior și se uită la stăpânul său în tacere, binevoitor, cu un zâmbet abia schițat.

- I-am spus să vină duminică, iar până atunci să nu vă mai deranjeze și nici să nu se mai obosească degeaba, spuse el, rostind, se vede, o frază pregătită dinainte.

Stepan Arkadici înțelesе că lui Matvei îi ardea de glumă ca să atragă atenția asupra lui. Desfăcu telegrama, o citi, corectând, ca de obicei, pe ghicite cuvintele schimonosite, și se lumină la față.

- Matvei, sora mea, Anna Arkadievna, sosește mâine, spuse el dând la o parte pentru o clipă mâna lucioasă și rotofie a bărbierului, care tocmai trasa o potecă rozalie printre favoriții lui lungi și cărlionțați.

- Slavă Domnului! spuse Matvei, arătând prin acest răspuns că înțelege și el la fel de bine ca stăpânul importanță acestei vizite, adică faptul că Anna Arkadievna, iubita soră a lui Stepan Arkadici, ar fi putut contribui la împăcarea celor doi soți. Singură sau cu soțul? întrebă el.

Stepan Arkadici nu putea răspunde, căci bărbierul îi lucra la buza superioară, așa că ridică un deget. Matvei încuviință din cap în oglindă.

- Singură. Să pregătim camerele de sus?
 - Spune-i Dariei Aleksandrovna! Să hotărască ea!
 - Dariei Aleksandrovna? repetă parcă îndoit Matvei.
 - Da, spune-i! Uite, du-i și telegrama și dă-mi de știre ce zice!

„Aha, faceți o încercare“, pricepu Matvei, dar spuse doar atât:

- Am înțeles.

Stepan Arkadici era deja spălat, pieptănat și tocmai se pregătea să se îmbrace, când Matvei se întoarse în încăperе scârțâind din cizme pe covorul moale, cu telegrama în mână. Bărbierul nu mai era.

- Daria Aleksandrova mi-a poruncit să vă transmit că ea pleacă. „N-are decât să facă după cum poftea!“ – adică după cum poftiți, spuse el și, râzând numai cu ochii, își vâri mâinile în buzunare, lăsă capul într-o parte și rămase cu privirile atintite la stăpân.

Stepan Arkadici tăcu o clipă, apoi pe chipul lui frumos se așternu un zâmbet blajin și oarecum jalnic.

- Ei, ce zici, Matvei? făcu el, clătinând din cap.
 - Nu-i nimic, conașule, o să se dreagă, spuse Matvei.
 - O să se dreagă?
 - Neapărat.

- Așa crezi? Cine-i acolo? întrebă Stepan Arkadici, auzind foșnet de rochie dincolo de ușă.

- Eu sunt, conașule, se auzi o voce plăcută și hotărâtă, și de după ușă se ivi chipul sever și ciupit de vărsat al Matrionei Filimonovna, dădaca.

- Ce-i, Matrioșa? întrebă Stepan Arkadici, ieșind către ea în ușă.

Deși Stepan Arkadici se făcuse vinovat cu vârf și îndesat în față soției și își dădea și el seama de asta, aproape toti ai casei, inclusiv dădaca, prietena cea mai bună a Dariei Aleksandrovna, erau de partea lui.

- Ei, ce este? întrebă el posomorât.
 - Conașule, mergeți și cereți-vă iertare încă o dată! Poate dă Domnul! Se chinuiește îngrozitor, ți-e și milă să te uiți la ea, și apoi, toată casa e cu fundul în sus! Conașule, fie-vă milă de copii! Cereți-i iertare, conașule! Ce să-i faci? Dacă-ți vrut distrație...

- Da' nici n-o să mă primească...
 - Dumneavoastră faceti-vă treaba! Mila Domnului e mare, rugați-vă la Domnul, conașule, rugați-vă!

- Bine, hai, du-te! spuse Stepan Arkadici, roșind brusc.
Hai să mă îmbrac! se întoarse el către Matvei și-și scoase cu o mișcare hotărâtă halatul.

Matvei ținea cămașa deja pregătită, desfăcută ca un burlan, suflă o scamă nevăzută de pe ea și o trase cu o placere vădită peste trupul răsfătat al stăpânului.

III

După ce se îmbrăcă, Stepan Arkadici se dădu cu parfum, își puse manșetele, distribuie prin buzunare cu gesturile obișnuite țigările, portmoneul, chibriturile, ceasul cu două lăncișoare și brelocuri și, potrivindu-și batista și simțindu-se curat, parfumat, sănătos și într-o formă fizică excelentă, cu tot necazul lui, porni țopăind ușor pe fiecare picior spre sufragerie, unde îl așteptau deja cafeaua și, alături de ea, scrisorile și hârtiile de la slujbă.

Se așeză și citi scrisorile. Una dintre ele era cât se poate de neplăcută – de la un negustor care cumpăra o pădure de pe moșia soției. Pădurea aceasta trebuia neapărat vândută, dar acum, până nu se împăca cu soția, nu putea fi vorba de aşa ceva. Cel mai supărător lucru era că, în felul acesta, în chestiunea împăcării viitoare cu soția se amestecau și interese financiare. Iar la gândul că s-ar putea lăsa condus de aceste interese, că va căuta să se împace cu soția ca să poată vinde pădurea, Stepan Arkadici se simțea profund jignit.

Termină de citit scrisorile și trase spre el teancul de hârtii de la serviciu. Răsfoi rapid două dosare, făcu câteva observații cu un creion gros, apoi împinse dosarele la o parte și luă cafeaua; în timp ce o bea, desfăcu ziarul de dimineată, încă umed, și începu să-l citească.

Stepan Arkadici primea și ctea un ziar liberal, nu de extremă liberală, ci de orientarea adoptată de majoritatea oamenilor. Și, deși nu-l interesau, de fapt, nici știința, nici arta, nici politica, susținea cu tărie opiniile majorității și ale ziarului său cu privire la aceste chestiuni și nu le schimba decât atunci când le schimba majoritatea sau, mai bine spus, nu le schimba, ci ele singure începeau să se schimbe în mintea lui pe neobservate.

Stepan Arkadici nu-și selecta nici orientările, nici opinile, ci aceste orientări și opinii veneau singure către el, tot așa după cum nu alegea forma pălăriei sau a sacoului, ci le lua pe cele care se purtau. Și, trăind într-o anumită societate, având nevoie de o anumită activitate a minții, care se dezvoltă de regulă la vârsta maturității, părerile îi erau la fel de necesare ca și pălăriile. Iar dacă exista un motiv pentru care prefera orientarea liberală celei conservatoare, pe care o urmău de asemenea destul de mulți oameni din anturajul lui, acesta era nu că ea i-s-ar fi părut mai rațională, ci că era mai aproape de modul lui de viață. Partida liberală susținea că în Rusia totul merge prost, și, într-addevăr, Stepan Arkadici avea multe datorii, și banii nu-i ajungeau nici pe departe. Căsătoria, susținea partida liberală, este o instituție depășită, care trebuie refăcută, și, într-addevăr, viața de familie nu-i procura cine să fie bucurii lui Stepan Arkadici, îl obliga să mintă și să se prefacă, ceea ce era împotriva firii lui. Partida liberală spunea, sau, mai bine zis, lăsa să se subînțeleagă că religia nu e decât un frâu pentru partea barbară a populației, și, într-addevăr, Stepan Arkadici nu putea răbdă nici un tedeum oricât de scurt fără să-l doară picioarele și nu înțelegea la ce servesc toate acele cuvinte pompoase și înfricoșătoare despre lumea cealaltă, când și pe lumea astăzi putea fi foarte veselă. În plus, lui Stepan Arkadici, iubitor de glume vesele, îi plăcea să-l pună uneori

în încurcătură pe căte un om de treabă spunându-i că, dacă se mândrește cu rasa lui, n-ar trebui să se opreasă la Rurik¹ și să-și renege primul strămoș, maimuța. Așadar, orientarea liberală devenise o obișnuință pentru Stepan Arkadici, și își iubea ziarul, aşa cum își iubea trabucul de după masă, pentru ceața usoară pe care i-o producea în creier. Citi editorialul, în care se afirma că în zilele noastre este absolut inutil să te lamentezi că radicalismul, chipurile, amenință să îngheță toate elementele conservatoare și că guvernul ar trebui să ia măsuri pentru înbășirea hidrei revoluționare, deoarece, dimpotrivă, „după părerea noastră, primejdia vine nu de la presupusa hidră revoluționară, ci de la încăpățanarea tradiționaliștilor, care frânează progresul“ etc. Citi și un alt articol, financiar, în care se amintea despre Bentham² și Mill³ și se trimiteau săgeți discrete asupra ministerului. Cu rapiditatea de găndire ce-i era caracteristică, înțelegea numai de către semnificația fiecărei săgeți – de la cine, la adresa cui și cu ce ocazie era trimisă –, asta, ca de obicei, îi producea o anumită satisfacție. Dar astăzi această plăcere îi era otrăvită de amintirea sfaturilor primite de la Matriona Filimonovna și de faptul că în casă totul mergea atât de prost. Citi și despre contele Beust⁴, care, după cum se auzea, plecase la Wiesbaden, despre faptul că nu mai există păr cărunt, că o

¹ Conducător vareg (cca 830–879), chemat, după legendă, de începutul slavilor răsăriteni să îi guverneze, întemeietorul primei dinastii domnitoare ruse. A domnit între 862 și 879. (n.tr.)

² Jeremy Bentham (1748–1832), filosof iluminist britanic, jurist și reformator social radical, considerat întemeietorul utilitarismului modern (n.tr.).

³ John Stuart Mill (1806–1873), filosof englez, economist și politician liberal, susținător al utilitarismului (n.tr.).

⁴ Friedrich Ferdinand von Beust (1809–1886), politician austriac, adversar al lui Bismarck, președintele guvernului austriac, cel care a desăvârșit dualismul austro-ungar (1867) (n.tr.).

caretă usoară fusese vândută și o Tânără persoană își oferea serviciile; dar aceste știri nu-i mai furnizau plăcerea tăcută și ironică de altădată.

După ce termină ziarul, a doua ceașcă de cafea și un corn cu unt, se ridică în picioare, își scutură firimiturile de pâine de pe haină și, umflându-și pieptul lat, zâmbi bucuros – nu pentru că ar fi simțit cine știe ce mare bucurie în suflet; zâmbetul fericit se datora digestiei sănătoase.

Dar zâmbetul satisfăcut îi readuse îndată totul în minte, și Stepan Arkadici căzu pe gânduri.

Dincolo de ușă se auziră două voci de copii (Stepan Arkadici recunoșcu vocea lui Grișa, băiatul cel mic, și pe a Taniei, fata cea mai mare). Scăpaseră pe jos un obiect pe care îl cărau cu ei.

– Ti-am mai spus că nu evoie să pui pasageri pe acoperiș, striga pe engleză fetița, acum n-ai decât să-i strângi!

„Totul e cu susu-n jos“, își spuse Stepan Arkadici, „uite cum copiii aleargă de capul lor!“ Se apropiie de ușă și-i strigă. Copiii aruncă cutia care reprezenta trenul și intrără la tatăl lor.

Fetița, preferata tatălui, veni în fugă fără sfială, îl îmbrățișă și, râzând, îi se agăță de gât ca de obicei, bucurându-se de parfumul cunoscut pe care îl răspândea favoriții lui. Îl sărută, în fine, pe față înroșită de aplecare și strălucind de tandrețe, apoi își desfăcu brațele și dădu să fugă înapoi, dar tatăl nu-i dădu drumul.

– Ce face mama? întrebă el, trecându-și mâna pe gâtuțul neted și delicat al fetiței. Bună! spuse el zâmbind spre băiețelul care îi dăduse bună dimineață.

Își dădea seama că pe băiat îl iubește ceva mai puțin și se străduia întotdeauna să se poarte egal; dar băiețelul simțea diferența și nu răspunse cu zâmbet la zâmbetul rece al tatălui.